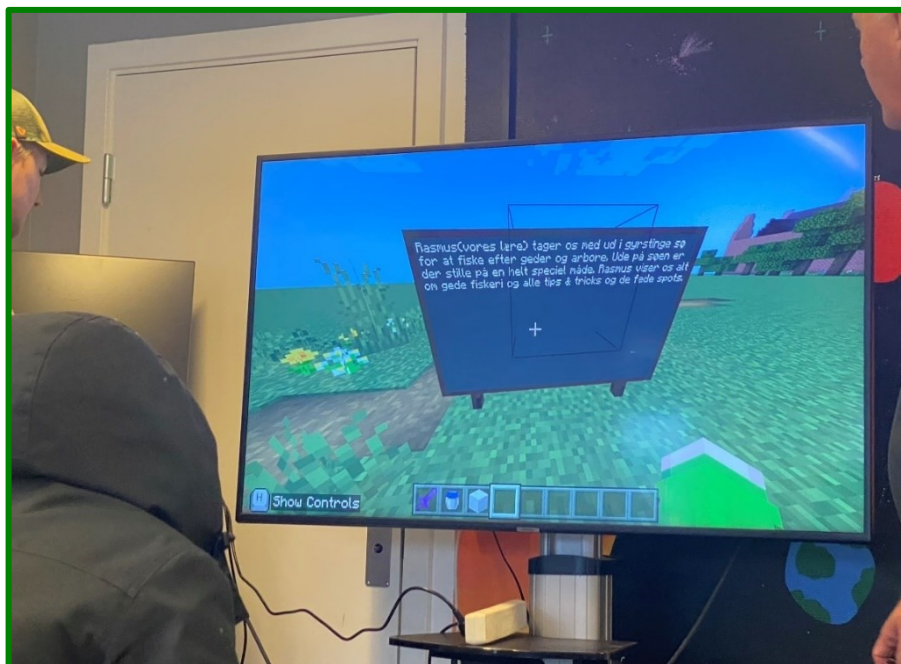

Det skal være sjovt for alle at skrive portfolio!

Om at skrive portfolio på mange måder med fokus på differentiering, dialog, LST og løbende justering

Faktaoplysninger

Retning

Undervisningsforløbet henvender sig til faglige temaer inden for PGU. Det er gennemført i det faglige tema 'Jordbrug, skovbrug og **fiskeri**', men kan bruges bredt på tværs af de forskellige PGU-temaer.

Ordblindevenlig didaktik

Undervisningsforløbet er forankret i FGU Midt- og Østsjællands overordnede arbejde med at skabe en ny ordblindebaseret didaktik, som skal integreres i undervisningen i alle fag og fagområder. Titlen på projektet er: 'Er der en ordblind til stede?', og målet er at skabe et læringsmiljø, hvor man ikke længere tænker over, om der er ordblinde elever til stede, men i stedet oplever at alle behandles på lige fod og med de samme inkluderende didaktiske strategier.

Derfor tager dette undervisningsforløb udgangspunkt i, at alle elever på holdet skal behandles ud fra den særlige ordblindepædagogik og -didaktik, og at læringsrummet derved transformeres til et inkluderende og ordblindevenligt miljø, der favner alle eleverne.

Formål

Der arbejdes i undervisningsforløbet med koblingen mellem elevernes praktiske arbejde med de konkrete, praksisbaserede produktion og den løbende/efterfølgende dokumentation og evaluering i portfolio.

Udgangspunktet for undervisningsforløbet var, at lærerne oplevede, at mange elever udviste stor modstand mod overhovedet at skrive – en stor del fik faktisk aldrig skrevet noget. Derfor blev der iværksat et forløb med et generelt ordblindevenligt fokus, og med det særlige formål, at alle elever – samt lærerne selv – fik succesoplevelser med at skrive portfolio.

Forløb

Planlægning og overvejelser

Didaktiske principper der særligt understøttes

I dette undervisningsforløb er der i særlig grad fokus på følgende af de 15 didaktiske principper:

- **Evaluering & Synlig læring**
Gennem arbejdet med portfolio på mange måder, evaluerer og synliggør eleverne deres egen læring og arbejdsprocesser.
- **Inkluderende læringsmiljø & Differentiering**
Selv om opgaven – at skrive portfolio – er den samme for alle elever, så differentieres og tilpasses undervisningens form, metoder, niveau og materialer den enkelte elevs forudsætninger, behov og interesser.
- **Læringsstrategier**
Lærerne inddrager og eksemplificerer forskellige strategier til aktivering, bearbejdning og konsolidering af det praktiske stof, når det skal dokumenteres i portfolio. Eleverne bidrager undervejs i forløbet med sidemandsoplæring

- **Tydlig struktur**

Lærerne afprøver i forløbet effekten af at strukturere undervisningens form og indhold. Dette indebærer bl.a. tidsplan for dagen, tydelighed om brug af mobil/pc, løbende rammesætning af forventninger til eleverne.

- **Sproglig opmærksomhed**

Både i praksisforløbene og i forbindelse med portfolio-skrivning arbejdes der løbende med forløbets væsentlige fagord. De bearbejdes og repeteres mundtligt og indgår i rammen for det skriftlige arbejde

Ordblindevenlige principper der særligt fokuseres på

Arbejdet med udvikling af ordblindevenlige læringsmiljøer på hele FGU MØS har taget udgangspunkt i en tjekliste med 8 punkter (se bilag 1). I dette forløb er der særligt fokus på:

- **Lærerne lytter til eleverne og taler med dem om, hvad de har brug for, når de skal læse og skrive og lære nyt.**

Der er løbende dialog mellem lærere og elever om deres behov for og brug af LST, om hvilken type portfolio de helst vil benytte m.v.

- **Lærerne sikrer, at alle tekster og opgaver er tilgængelige på elevernes pc og mobil**

Alle typer portfolio, som eleverne har mulighed for at arbejde med, er digitale, og alle materialer er tilgængelige for eleverne via Teams og i OneNote.

- **Lærerne giver eleverne mulighed for altid at bruge AppWriter og andre LST-hjælpe-midler i timerne, når de skal læse og skrive**

Lærerne undersøger altid, om elevernes LST fungerer i de programmer, som benyttes i undervisningen. Der tales løbende i timerne om, hvordan eleverne bruger deres LST, og lærerne inddrager selv LST i deres modellering.

- **Lærerne sørger for, at eleverne altid ved, hvordan de skal skrive deres tekster – skriveskabeloner**

Lærerne understøtter elevernes læring med forskellige skabeloner og programmer, som de introducerer eleverne til. Der er en løbende vekselvirkning mellem lærernes guidning og elevernes selvstændige ønsker og behov.

Andre bærende principper og overvejelser

Det er i hele forløbet et bærende princip, at undervisningen skal være sjov og motiverende for både elever og lærere.

Som lærerne udtrykker det: *“Vi skal lave gode oplevelser. Vi kan ikke holde ud, når eleverne ikke er engagerede.”*

For at holde fast i den engagerende undervisning bliver undervisningen løbende justeret og videreudviklet, så alle elever blev mødt med faglige metoder og strategier, de oplever som brugbare og motiverende.

Rammer

Undervisningen kan med fordel foregå i et egentligt undervisningslokale, hvor alle elever sidder ved et bord og har adgang til computer og evt. mobiltelefon. Desuden er der brug for, at alle elever er online og har adgang til de forskellige programmer.

Opbygning og tilrettelæggelse

Fase 1: Portfolio med Margit Gades skriveskabelon

Proces

Lærerne ønsker at strukturere arbejdet med portfolio mere, og efter selv at have gennemgået Margit Gades skriveskabelonen til portfolio på FGU (se bilag 2), beslutter de at undervise eleverne i at bruge denne skabelon, da de kan se, den giver god struktur og hjælpespørgsmål, der kan stilladsere elevernes refleksioner.

1. Lærerne er opmærksomme på, at der er mange slides, og at en del af punkterne vurderes for komplekse til deres elever på nuværende tidspunkt.
2. Lærerne beslutter at undervise eleverne i udvalgte slides.
3. Der sættes ca. 1 time af til portfolio-skrivningen
4. For at støtte eleverne i processen med at lære skabelonen og formen at kende agerer én af lærerne sekretær, så eleverne indledningsvist blot skal tale og reflektere, mens læreren skriver.

Fase 2: Portfolio i Minecraft

Proces

- Lærerne oplever, at eleverne ikke i tilstrækkelig grad bliver støttet i deres læringsproces ved at bruge den afprøvede Margit Gade-skriveskabelon. Desuden falder både elevens og læreres motivation og engagement, når de arbejder med denne type portfolio. Derfor beslutter lærerne at finde en anden metode til portfolio.
- Lærerne bliver opmærksomme på, at mange af deres elever er interesserede i spillet, Minecraft. De taler derfor med eleverne om, om det mon er muligt at lave portfolio i Minecraft Education. Eleverne er med på idéen, og i fællesskab går de i gang.

1. En elev opretter et fælles rum i Minecraft Education, som alle kan logge ind på.
2. Der laves på tavlen en fælles brainstorm over det forløb, holdet netop har arbejdet med: Krebsefangst. Hvad skal med? Hvem skal lave hvad?
3. En stor del af portfolio-skrivningen foregår med udgangspunkt i elevernes egne idéer og ønsker. Nogle laver landskabet, nogle laver store modeller af små detaljer (en krebs, en krebseruse), nogle laver værkstedet hjemme på FGU. De fleste elever hjælper og tilbyder at hjælpe hinanden, alle arbejder opmærksomt og med sans for detaljerne.
4. Lærerne stiller det krav, at der alle steder i det fælles portfolio-univers skal skrives små tavler/sedler med beskrivelse af, 1) hvad man ser, 2) hvordan eleverne arbejdede og 3) hvad de lærte.

5. Teksterne skrives på forskellig måde: Nogle skriver helt selv, nogle skriver med AppWriters ordforslag, nogle dikterer, nogle bruger primært copy-paste af tekster fra nettet.
6. I løbet af en uge, hvor eleverne har arbejdet et par gange på skolen og enkelte har arbejdet videre hjemme, er portfolioen næsten færdig.
7. Eleverne fremlægger deres enkeltdele for holdet, og der tales og evalueres + gives idéer til justeringer i plenum: *“Du mangler en pind i krebsfælden, ellers falder pølsen af”*. Alle tavler læses højt, enkelte vælger oplæsning med LST-stemme.

Sideløbende med Minecraftforløbet, arbejdes der med at styrke strukturen i undervisningen:

1. Lærerne beder eleverne om at lukke computeren, når de skal lytte.
2. Mobilerne samles ind i en fælles kasse, når timen går i gang.
3. Dagen begynder med at der bliver skrevet en plan for dagen på tavlen. Her fremgår det, hvad der skal laves, og ca. hvor længe de forskellige elementer skal vare.

Desuden styrkes elevernes kendskab til LST:

1. Holdets dansklærer afholder kursus for eleverne i brug af AppWriter.
2. De elever, der allerede bruger programmet, støtter undervisningen med sidemandsoplæring af deres holdkammerater.

Udsagn fra lærere og elever

- Lærer: *“For første gang nogensinde fik alle elever afleveret noget skriftligt”*.
- Lærer: *“Denne form for portfolio kræver, at alle elever synes om Minecraft. Måske må vi finde på noget nyt, hvis den fælles interesse forsvinder”*.
- Elev: *“Det er fedt, at vi ikke bare sidder foran skærmen, når vi laver portfolio i Minecraft – eller altså...”*

Fase 3: Fem forskellige typer portfolio

Proces

Den fælles interesse for Minecraft mindskes hurtigt hos eleverne, og lærerne vælger derfor at udbygge mulighederne for, hvordan elevernes portfolio kan laves. Det primære formål er at give eleverne oplevelsen af, at de godt kan skrive og lave portfolio, og at det er sjovt.

1. Lærerne er i dialog med alle eleverne om, hvordan de bedst kan – og helst vil – dokumentere og bearbejde deres læringsforløb i en portfolio.
2. Der er vide rammer for formen, men det er et krav, at der både skal indgå tekst og billeder og refleksioner i portfolioen.
3. Eleverne vælger herefter individuelt, hvilket program/hvilken form, deres portfolio skal have. Det ender med 4 nye typer portfolio, ud over Minecraft.
  - a. **Skriveskabelon i Word** – lavet af holdets dansklærer. Tekst- og billedfelter samt hjælpespørgsmål.
  - b. **PowerPoint** – Primært billeder med korte tekststykker.
  - c. **Video lavet i Videoeditor** – Videoklip, stillbilleder, lyd og tekst.
  - d. **Kahoot** – Faglige spørgsmål og svarmuligheder, der både kommer rundt om forløbets faglige indhold og arbejdsprocesser.

4. Alle elever vælger den metode, som de selv - i dialog med læreren - finder mest passende. Som argument for deres valg, giver de fx udtryk for ting som:
  - a. *"Jeg kan bedre udtrykke mig gennem billeder, det er svært at skrive meget om et emne."*
  - b. *"Det er lettere at gå til, når jeg skriver i Word. Jeg synes, det er mere overskueligt."*
  - c. *"Jeg synes, det er bedst at lave Kahoot. Jeg skal vide meget, og så skal jeg også finde på forkerte svar. Det er sjovt."*
5. Eleverne arbejder med at dokumentere og evaluere det samme faglige forløb, men altså med 5 forskellige metoder/programmer.
6. Ligesom i fase 2 benytter en del elever LST til at skrive deres tekster.
7. Til sidst fremlægger eleverne deres portfolio for hinanden, og der gives respons på både form og indhold.

Udsagn fra lærere:

Lærer: *"Inden projektet var jeg ved at brække mig over portfolio. Jeg syntes faktisk ikke, at eleverne overhovedet skulle skrive portfolio. Sådan har jeg det ikke mere. Nu giver det mening, og det er sjovere. Fordi det virker".*

Evaluering

Evaluering af portfolio med Margit Gades skriveskabelon

- Eleverne deltager i nogen grad, men lærerne erfarer, at deres grundlæggende principper om differentiering, motivation, engagement ikke i tilstrækkelig grad bliver opfyldt på denne måde. Lærerne beslutter derfor at finde en anden form på deres portfolio.
- Lærerne oplever dog, at skabelonen indeholder mange gode og brugbare punkter og refleksionsspørgsmål, som de vil tage med videre i forløbet.

Evaluering af portfolio i Minecraft

- Både elever og lærere oplever, at denne form for portfolio giver god energi, fordybelse og bearbejdning af den faglige proces og læring.
- Desuden ser det ud til, at eleverne med denne form for bearbejdning også har lettere ved at skriftliggøre deres læring. Lærer: *"For første gang nogensinde fik alle elever afleveret noget skriftligt"*.
- Arbejde med Minecraft har bidraget til at udviske skellet mellem elever med ordblindhed og elever uden. Lærer: *"I Minecraft har de kunnet arbejde sammen og deltage på lige fod på tværs af ordblindhed og ikke-ordblindhed"*.
- Begge lærere er dog opmærksomme på, at metoden kun virker, så længe alle elever har interesse for Minecraft: *"Denne form for portfolio kræver, at alle elever synes om Minecraft. Måske må vi finde på noget nyt, hvis den fælles interesse forsvinder"*.
- Eleverne giver udtryk for, at undervisningen er mere spændende og motiverende end de klassiske skriveopgaver: *"Det er fedt, at vi ikke bare sidder foran skærmen, når vi laver portfolio i Minecraft – eller altså..."*

Evaluering af fem forskellige typer portfolio

- Lærerne giver udtryk for, at de mange forskellige typer portfolio fungerer godt for både eleverne og for dem selv.
- Efter en længere proces med at finde frem til en virkningsfuld måde at få integreret portfolio i dette faglige tema, begynder lærerne at kunne se meningen portfolio.
Lærer: *"Inden projektet var jeg ved at brække mig over portfolio. Jeg syntes faktisk ikke, at eleverne overhovedet skulle skrive portfolio. Sådan har jeg det ikke mere. Nu giver det mening, og det er sjovere. Fordi det virker"*.
- Arbejdet med at skabe et mere ordblindevenligt læringsmiljø ved i højere grad at strukturere dagen, timerne og opgaven har haft en god effekt på elevernes arbejde og deltagelse. Lærer: *"Jeg havde på forhånd lidt en aversion mod at skulle lave ordblindetiltag for alle. Men nu kan jeg se, at alle elever har godt af det: Struktur, rammesætning, tydelighed. Det har været en øjenåbner, at strukturen er så vigtig - det virker på tværs af ordblindhed og andre diagnoser"*.

De næste, mulige skridt

Didaktik: Differentiering og evaluering

- Øget fokus på lærerens dialog med eleven om dennes faglige progression mht. til at styrke indholdet i den faglige dokumentation og bearbejdning, som portfolien lægger op til. Dette kan fx gøres ved gradvist at inddrage flere af punkterne og hjælpespørgsmålene fra Margit Gades skriveskabelon, når eleven vurderes klar. Dette kan gøres i alle de fem typer portfolio.
- Øget fokus på lærerens dialog med eleven om niveauet i den skriftlige formidling af det faglige stof – både mht. hvor meget der skrives, hvor korrekt det skrives er (her kan LST ofte være gavnlige at inddrage), og kvaliteten af det skrives (bl.a. brug af fagsprog).

Ordblindevenlig: At lærerne viser og fortæller, hvordan de selv gør, når de læser og skriver

- For at styrke elevernes strategier til både læsning, skrivning og brug af de forskellige typer portfolio kan læreren med fordel øve sig i at fungere som rollemodel mht. både læsning og skrivning. Læreren tænker først højt om sine egne strategier, mens han læser/skriver/mv. Derefter kan eleverne imitere og afprøve lærerens strategier, for derefter selv at begynde at tilegne sig strategierne.
På den måde bliver de usynlige, indre strategier til læsning og skrivning mere tydelige for eleverne.

Hvad kræver et undervisningsforløb som dette?

Dette undervisningsforløb er blandt andet karakteriseret ved, at det hele tiden er i udvikling. Et af dets eksemplariske elementer er derfor, at man som lærer kan og tør:

- være opmærksom på det, der ikke fungerer.
- være lydhør over for elevernes motivation og energi – både som gruppe og individuelt.
- være åben nok til at turde ændre planer og at kaste sig ud i noget, hvor man ikke er helt på hjemmebane – og hvor eleverne måske ved mere end læreren.
- have overskud til at opdage og holde fast i de gode elementer idet, der ikke fungerer helt som planlagt, så man kan tage disse videre i det fortsatte arbejde.
- have tålmodighed nok til ikke at skrotte en plan for tidligt i forløbet, men at holde fast længe nok til at være sikker på, at man træffer det rigtige valg

Desuden er erfaringerne fra dette forløb:

- At det kræver meget tid og energi for lærerne at kaste sig ud i både at skulle implementere nye læringsmetoder og ordblindevenlige tiltag.
  - Derfor kan det være en god idé på forhånd at overveje, om man kan arbejde med et område, hvor det faglige indhold er velkendt og trygt. På den måde undgår man både at skulle udvikle undervisningens form og indhold på samme tid.
- At det kan være svært at holde fast i og at huske nye strukturer og tiltag, som fx at tidsrammesætte, opgaverammesætte, få eleverne til at lægge mobiler væk m.v.
  - Derfor kan det være en god idé at lave et visuelt overblik til sig selv og til eleverne. Det kan fx være en liste med tekst og billeder/piktogrammer over de elementer, lærere og elever pt. øver sig på.

Kreditering

Udarbejdet af FGU Midt- og Østsjælland (2023) i samarbejde med ekstern samarbejdspartner, Line Leth - Lektologisk skoleudvikling og vejledning.

Bilag og links

- www.erdenordblindtilstede.dk
- www.lineleth.dk
- www.margitgade.dk
- www.emu.dk/fgu